

M E G N Y I T Ó

Tisztelt Hallgatók!

Kedves Elvtársak!

A Csongrád megyei és Szeged megyei Város Tanácsa, a TIT megyei Elnöksége nevében szeretettel köszöntöm Önöket a I. Művelődéstudományi Nyári Egyetem megnyitása alkalmából. Külön köszöntöm a nyári egyetem előadóit, akiknek tudományos munkássága garancia tanfolyamunk színvonalára.

Szeged nyári programjai között évek óta rangos helyen állnak a nyári egyetemek. Bizom abban, hogy nem az elfogult lakálpatrióta szól belőlem, hanem a sokéves tapasztalatok támasztják alá megállapításomat. Ezt látszik igazolni az évente visszatérők jelentős aránya is.

A jubileumi év tematikája különösen vonzó és bizonyára sokak érdeklődésére tarthat számot. Ezért engedjék meg, hogy néhány gondolatot a meghívott előadók mellett magam is hozzáfűzzek.

Gazdaság és kultúra, fejlett szocialista társadalom és kultúra, szocialista demokratizmus és kultúra, szocialista életmód és kultúra...

Sorolhatjuk az összefüggéseket a nagyobb, általánosabb körökből kiindulva az egyes, a részletesebb felé haladva. A lényegyet mindenütt felismerhetjük: a kultúra, a társadalom tagjainak kulturáltsága meghatározó tényező. Terveinket, jö-

vónk egyetlen kérdését sem körvonalazhatjuk a kultúra centrális szerepének figyelmen kívül hagyásával. A kultúra fogalmát természetesen kitérítve kell felfognunk és ezen belül az egyes részterületek jelentőségét is látni kell a gazdasági, társadalmi fejlődés szempontjából. Ily módon az állami oktatás, a közművelődés, a tudományok, a művészetek, a tömegközlelés szinte egész világunkat átfogó rendszere politikai, gazdasági céljaink megvalósulását segíti a kultúra sajátos eszközeivel, ha megfelelő tudatossággal és tervszerűséggel élni tudunk ezekkel az eszközökkel.

Kádár János elvtárs a párt XII. kongresszusán nem véletlenül hangsúlyozta a következő gondolatokat:

"Az általános műveltség, a szaktudás színvonalának társadalmi méretű emelése szocialista fejlődésünk jelenlegi szakaszában elsőrendű fontosságú követelmény. Gazdasági előrehaladásunk igen nagy mértékben függ a termelésben dolgozók szakképzettségétől, felkészültségétől. A műveltség megalapozása, a tudásvágy felkeltése, anyanyelvünk ápolása, a kulturális értékek terjesztése, az önművelés ösztönzése nem az oktatás, a művelődés belügye, hanem elválaszthatatlan az egész társadalom fejlődésétől."

Hazánk gazdasági, társadalmi életének alakulására - a belső tényezők mellett - sokféle kívülről jövő erő gyakorol hatást. Az elmúlt évtizedben leírt fejlődés sok eseménye bizonyítja, hogy a világban sajátos korszakváltás következett be, amely a szocialista országokban kialakult 5 éves periodizáció határait átlépve a kontinuitás és diszkontinuitás számtalan, az utóbbi részünkre gyakran kellemetlen példájával hívta fel a figyelmet arra, hogy nyitott gazdaságú ország lévén nem haladhatunk az eddig megszokott úton.

A rendelkezésekre álló idő rövidsége miatt csak két un. "világfolyamat" kiragadásával szeretném alátámasztani az eddig mondottakat, egyúttal hangsúlyozva a X. Művelődéstudományi Nyári Egyetem témaválasztásának helyességét.

1./ Mindannyian tapasztaltuk - kezdetben talán értetlenkedve is - hogy hazánk gazdasági fejlődése, amely az 1970-es évek közepéig dinamikus volt, úgy 1978 táján kedvezőtlen irányba fordult. Előbb csak fékeződött a dinamizmus, majd megállt és napjainkra - néhány alapellátási feladat kivételével - inkább szintentartásról beszélhetünk. /A kultúra munkásait ez a folyamat különösen kedvezőtlenül érinti./

A belső változások mögött ma már világosan kirajzolódnak a tőkés világ mélyülő általános válságával összefüggő problémák. Ez a válság szorosan összekapcsolódott az energiaválsággal, megnövelte a munkanélküliséget, levezetését keresi a helyi háborúkban és az egyre inkább elharapódzó terrorizmusban. Ha ezeket a mozzanatokot - és sok más, általam nem említett tényezőt - összerakjuk és visszavetítjük az elmúlt 10-15 évre, látnunk kell, hogy az USA mai szélsőséges politikája egy szisztematikusan megtervezett és irányított folyamat szükségszerű eredménye.

Mindenki előtt ismert, hogy nyersanyagokban, energiahordozókban szegény országunk nemcsak a békés egymás mellett élés politikai gyakorlata és az ezzel szorosan összefüggő bővülő turizmus révén vált nyitottá, hanem elsősorban a közel 50 %-ig külkereskedelemből realizálódó nemzeti jövedelmünk révén.

Ma már azt is pontosan tudjuk, hogy a gazdasági fejlesztés intenzív szakaszába léptünk, a szaktudás, az általános műveltség termelési tényező, amely tervszerűséggel, hatékonysággal párosulva jelenthet megoldást mai gondjainkra. /Csak zárójelben említem, - bár az előbbieknél semmivel sem kisebb jelentőségű -, hogy a fejlődésünket meghatározó belső tényezők közül nem jutottunk még túl az extenzív fejlesztésből az intenzívbe való átmenet nehézségein, hogy munkaerőhelyzetünk alakulása több területen kedvezőtlenül befolyásolja céljaink megvalósulását; termékszerkezetünk, gyártmánystruktúránk, hatékonyságunk foka, iparirányításunk sok mindenben nem felel meg korunk követelményeinek./

És mielőtt a másik világfolyamatot emliteném egy percre megállok e kérdéskör véleményem szerint egyik legfontosabb leágazásánál:

- Az állami oktatásban - az alsó foktól az egyetemekig bezárólag - az alapfeladatokkal egyenrangú oktatási-nevelési feladat a nyitottság, az új felismerése és befogadására való készség kialakítása.
- A közoktatási és közművelődési intézményrendszernek szintén alapfeladata az ifjú korosztályok művelődési, önművelődési igényeinek, művelődési szokásrendszerének a kialakítása. Mert a kultúra folyamatos - talán nem túlzás azt kívánni, egyre bővülő - igénylése nélkül nincsen emberi kiteljesedés, tehát nem lehet szó emberi szabadságról sem.

2./ Áttérve a második folyamatra, a következőket szeretném említeni. A mai filozófiában gyakran találkozunk olyan fejtegetésekkel, amelyek korunk meghatározó lényegére keresik a választ.

- A polgári gondolkodók közül többen azt állítják, hogy korunk a tudományos és technikai forradalom kora, amelyben a legfejlettebb országokat egy meredek, keskeny sávban felfelé ivelő, un. vágató technikai fejlődés, a kevésbé fejletteket, és különösen az un. harmadik világhoz tartozókat a még kirívóbb elmaradottság jellemzi.
- A marxisták szerint korunk meghatározó lényege a szocializmus, a szocialista országok léte és gyakran elmentmondásokkal terhelt fejlődése, amely közvetlenül vagy közvetve kihat az egész világ fejlődésére. Ez a felfogás nem tagadja a TTP meglétét és következményeit. Sőt azt vallja, hogy a TTP csak a szocialista országokban teljesedhet ki, csak szocialista viszonyok között szolgálhatja az ember valódi fejlődését.

A gazdasági építő munka jelenlegi szakaszában, de még inkább a jövőben - hogy az extenzív fejlődésből az intenzívbe vezető átjáró küszöbét át tudjuk lépni - nekünk is számolni kell a TTF mint világfolyamat hazánkra gyakorolt hatásával, ezen belül az emberi tudás, mint termelési tényező meghatározó szerepével.

tisztelt Hallgatók!

Néhány évvel ezelőtt a közgondolkodásban nem volt még elég általános a gazdaság és kultúra lényegi összefüggésének ismerete, pedig Marx és Lenin is felhívta erre a figyelmet. Az élet lassan megtanít bennünket az összefüggés megértésére, gyakorlati konzekvenciáinak a megvalósítására. A nyári egyetem mostani tematikája sokat segít az említett - és a tematikában is tükröződő - összefüggések kibővítésében, a kultúra centrális szerepének tudatos értelmezésében.

Kívánom Önöknek, hogy hasznosan töltsék az idejüket me-
gyénkben: ismereteik bővítése mellett a kikapcsolódás és a kel-
lemes szórakozás tegye maradandóvá az itt eltöltött napok él-
ményeit. Visszatérve munkahelyükre jó eredménnyel növeljék a
kultúra hatását az intenzív gazdaságfejlesztésre.

